

УДК 35.1:342.25

Білуха Лілія Анатоліївна,аспірант кафедри регіонального розвитку
та місцевого самоврядування ХарPI НАДУ,
м. Харків

КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Досліджено поняття “комплексний механізм державного управління”, комплексний механізм реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад, наведено визначення різних науковців сутності поняття “комплексний механізм державного управління”.

Ключові слова: комплексний механізм державного управління, комплексний механізм реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що за весь період незалежності України так і не вдалося створити ефективного механізму реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад для забезпечення високого рівня життєдіяльності мешканців територіальних громад та суспільства в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексний механізм державного управління розглядають у своїх працях такі видатні науковці у галузі державного управління як В. Бакуменко [2], Д. Безносенко [2], М. Біль [9], І. Варзар [2], О. Голинська [1], Н. Мирна [10], Л. Приходченко [12], О. Федорчак [3] та ін. Але, як і в більшості випадків, єдиної думки щодо визначення поняття “комплексний механізм державного управління” науковці так і не дійшли. А щодо комплексного механізму реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад, то за цим напрямом існують лише фрагментарні наукові пошуки.

Мета статті полягає в тому, що на основі дослідження комплексного механізму державного управління виникає потреба розробити комплексний механізм реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад в Україні.

Виклад основного матеріалу. Особливої актуальності в умовах реформування набуває проблема підвищення ефективності механізмів реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад в Україні, які залежать від її дієвості та здатності до реалізації, а сама здатність залежить від наявності відповідного діючого механізму в її системі як потужної організаційної сили, дослідивши яку влада управляє суспільними процесами держави. Тільки так територіальні громади зможуть досягти ефективного розвитку та стати спроможними. Тому на сьогодні є особливо актуальним питання удосконалення комплексного механізму реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад.

Зокрема, у своїх працях Ю. Куц зазначає, що "...на сьогодні у нашій державі необхідно більше уваги приділяти процесам інституціоналізації місцевого розвитку – формуванню нових інститутів дієздатних, спроможних територіальних громад, подолання супротиву старих інститутів існуючих на місцевому рівні" [5, с. 262].

У своїх працях М. Біль зазначає, що до складу механізмів державного управління не варто відносити суб'єкти управління та об'єкти управління по тій причині, що у цьому випадку суб'єкт управління є керуючою складовою механізму державного управління тоді, як об'єкт управління є керованою складовою механізму державного управління [9, с. 50–51]. Виходячи з цього необхідно відрізняти механізми державного управління за змішаною ознакою та комплексний механізм державного управління:

– механізми державного управління за змішаною ознакою поєднують у собі декілька рівнозначних за своїм призначенням та взаємодоповнюючих один одного механізмів державного управління (наприклад: бюджетний і податковий, соціальний і економічний, матеріальний і технічний, організаційний і правовий тощо);

– комплексний механізм державного управління є багатоструктурним і включає в себе сукупність різноманітних механізмів державного управління, представляючи собою цілісну систему, яка має певні взаємозв'язки в залежності від сфери життєдіяльності суспільства.

Розглянемо сутнісну характеристику поняття “комплексний механізм державного управління” та складові його компоненти (таблиця).

Таблиця

Сутнісна характеристика поняття “комплексний механізм державного управління” та складові його компоненти

Автор	Сутність терміна “комплексний механізм державного управління”	Складові компоненти “комплексного механізму державного управління”
Бакуменко В. Д., Безносенко Д. О., Варзар І. М. та ін.	– це система організаційних, правових, політичних, економічних та соціальних засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [2, с. 117–118]	– організаційний, політичний, економічний механізми державного управління – забезпечення ресурсами (фінансовими, кадровими, матеріально-технічними, інформаційними) – нормативно-правовим регулюванням (закони і підзаконні акти)
Мирна Н. В.	– це результативний спосіб пізнання реальної дійсності і науково обгрунтованого впливу на процеси, які відбуваються в державі, що відповідає вимогам системного підходу (структура, взаємозв'язок між елементами, функції та спроможність діяти цілеспрямовано зі своїми особливостями) [10]	– організаційна, правова, інституційна та фінансова складові
Федорчак О. В.	– це складний (комплексний) механізм, який може містити в собі декілька самостійних механізмів в залежності від того, які саме проблеми і яким чином вирішуються із застосуванням конкретного державного механізму управління [3, с. 14–15]	– організаційний, правовий, політичний, економічний, мотиваційний
Голинська О. В.	– це процес функціонування місцевих бюджетів, що напряму залежить від специфічного механізму управління місцевими бюджетами та, в свою чергу, базується в основному на інструментах організаційно-економічного, правового механізму та механізму взаємодії організації міжбюджетних відносин [1, с. 59]	– організаційний, економічний, соціальний, правовий механізми державного управління, принципи управління, цілі управління, методи управління, інструменти управління
Приходченко Л. Л.	– це сукупність взаємопов'язаних і розташованих у певному порядку елементів, які складають цілісне утворення: структуру механізму державного управління, способи взаємозв'язку та взаємодії її компонентів [12, с. 150]	– нормативно-правовий, організаційний, цільовий, економічний, інформаційний компоненти механізму державного управління

Інформаційне джерело: сформовано автором.

Отже, комплексний механізм державного управління розвитку територіальних громад включає в себе об'єкт, суб'єкт, структурні та складові компоненти.

Проводячи дослідження з даної проблеми та аналізуючи різні інформаційні джерела маємо зазначити, що у більшості випадків науковцями розглядалися саме одиничні (індивідуальні) механізми державного управління і при цьому використовувалися лише деякі окремі позиції комплексного підходу з виокремленням їх компонентів (складових чи елементів) у поєднанні з принципами та функціями для досягнення поставлених цілей.

У більшості випадків виділяють такі основні компоненти механізмів державного управління:

- правові – розробка, прийняття та застосування нормативно-правових актів;
- організаційні – формування та забезпечення діяльності організаційних структур, процедур відповідної управлінської діяльності;
- кадрові – забезпечення кадровим ресурсом тієї чи іншої сфери;
- соціальні – забезпечення соціального розвитку певних спільнот людей;
- мотиваційні – створення морально-психологічного підґрунтя та мотиваційних умов для певної діяльності;
- матеріально-технічні – забезпечення технікою, приміщеннями, обладнанням тієї чи іншої сфери тощо;
- економічні – це ефективне використання ресурсів, розподіл, обмін, збут і споживання товарів та послуг;
- фінансові – планування, оперативне управління, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансовий контроль;
- інформаційні – інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності тієї чи іншої сфери;
- інноваційні – застосування нових підходів до вирішення певних питань, що базуються на передових наукових розробках і досвіді тієї чи іншої сфери.

Усі вищеперераховані механізми складають у сукупності комплексний механізм державного управління тією чи іншою сферою діяльності.

Тож використаємо зазначену класифікацію механізмів державного управління для створення комплексного механізму реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад з урахуванням заходів, які потребують взаємодії між собою органів місцевого самоврядування, органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства для досягнення спільної мети – створення спроможних територіальних громад, які здатні ефективно та на високому рівні задовольняти необхідні потреби своїх жителів та суспільства в цілому (рисунок).

Застосування запропонованого нами комплексного механізму реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад буде сприяти ефективному процесу взаємодії органів місцевого самоврядування, органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства, переходу їх на новий рівень взаємовідносин для досягнення їх спільної мети – створення спроможних, потужних територіальних громад для забезпечення високого рівня життя громадянського суспільства.

Таким чином, механізми державного управління, які наразі застосовуються в процесі реформування місцевого самоврядування та органів державної влади для створення спроможних територіальних громад, використовуються не ефективно через відсутність їх взаємодії між собою. Тільки об'єднавши всі механізми і застосувавши їх у комплексі всі разом можна досягти ефективності їх застосування в реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад. Як бачимо з рисунку, значне місце в комплексному механізмі реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад займає організаційно-правовий механізм, який є мабуть одним із основних у будь-якій сфері діяльності. Тому удосконалення його, на нашу думку, надасть потужний поштовх в розвиток інших механізмів та сприяє створенню потужних, спроможних територіальних громад в Україні.

Рисунок. Комплексний механізм реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад.

Розроблено автором.

Таким чином, основними шляхами удосконалення прогалин в організаційно-правовому механізмі, на нашу думку, мають бути:

1. Розроблення та ухвалення Закону України “Про засади реалізації державної політики розвитку спроможних територіальних громад”.
2. Розроблення та ухвалення “Стратегії розвитку спроможних територіальних громад”.
3. Ухвалення відповідних змін до Конституції України.
4. Ухвалення Закону України “Про адміністративно-територіальний устрій в Україні”.
5. Ухвалення Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування”.
6. Ухвалення Закону України “Про префекта”.
7. Ухвалення Закону України “Про місцевий референдум”.
8. Удосконалення механізму створення та функціонування органів самоорганізації населення в Україні.
9. Удосконалення механізму оподаткування нерухомого майна відмінного від земельної ділянки.

Список використаних джерел:

1. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу : монографія. Одеса : БМВ, 2013. 272 с.
2. Державне управління : словник-довідник / УАДУ при Президенті України, Ін-т пробл. держ. упр. та місц. самоврядування ; уклад. : В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
3. Федорчак О. В. Інновації в державному управлінні: регіональний аспект : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. 194 с.
4. Кандагура К. С. Механізм державного управління у сфері взаємовідносин влади з інститутами громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон. фахове вид. 2015. №. 1. URL: [http:// www.dy.nayka.com.ua](http://www.dy.nayka.com.ua) (дата звернення: 10.10.2018).
5. Куц Ю. О. Інституціональне забезпечення розвитку на місцевому рівні. Публічне управління XXI ст.: форсайтинг успіху : зб. тез X Міжнар. наук. конгресу (21 квіт. 2016 р.). Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2016. С. 260–262.
6. Куц Ю. О. Параметри та показники знанневості територіальної громади. Державне будівництво : електрон. фахове вид. 2010. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/index.html> (дата звернення: 10.10.2018).
7. Куц Ю. О. Система органів публічної влади на місцевому рівні в сучасній Україні. Публічне управління XXI ст.: традиції та інновації : зб. тез XVII Міжнар. наук. конгресу,

27 квіт. 2017 р. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2017. С. 219–222.

8. Мельниченко О. А. Механізми державного управління надзвичайними ситуаціями: сутність та складові. Державне будівництво : електрон. фахове вид. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_11 (дата звернення: 10.10.2018).

9. Біль М. М. Механізм державного управління туристичною галуззю на регіональному рівні: теоретико-прикладний аспект / за наук. ред. д.е.н. О. П. Крайник. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2011. 228 с.

10. Мирна Н. В. Опрацювання комплексного механізму державної регіональної політики. Державне будівництво : електрон. фахове вид. 2010. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/2/09.pdf> (дата звернення: 10.10.2018).

11. Радченко О. В. Категорія “механізм” у системі державного управління. *Держава та регіони* : наук.-вироб. журн. Серія: Державне управління. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2009. № 3. С. 64–69.

12. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади : монографія. Одеса : Оптимум, 2009. 300 с.

13. Рудніцька Р. М., Сидорчук О. Г., Стельмах О. М. Механізми державного управління: сутність і зміст / за наук. ред. М. Д. Лесечка, А. О. Чемериса. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2005. 28 с.

Bilukha L. A. Complex mechanism for implementation of state policy of developing capable territorial communities.

In the article the theoretical bases of the complex mechanism of realization of the state policy of development of capable territorial communities are researched, the definitions of various scientific essence of the concept “complex mechanism of state administration” are given.

Key words: a comprehensive mechanism of public administration, a comprehensive mechanism for implementing state policy on the development of capable territorial communities.

Надійшла до редколегії 19.10.2018 р.